

MİLLETLERARASI ONDOKUZUNCU JEOLJİ KONGRESİ

Yazan: Kazım ERGİN

Giriş ve Tarihçe

Milletlerarası ondokuzuncu jeoloji kongresi 8-13 Eylül tarihlerinde Cezayir'in Cezayir şehrinde toplandı. Kongrenin 1952 yılında toplanması 1948 yılında Londra'da toplanmış olan onsekizinci kongre esnasında kararlaştırılmıştı.

Dünya jeologlarının bir araya gelip fikir teatilerinde bulunmaları, ilk defa 1876 yılında Filadelfia şehrinin yüzüncü yıldönümü sergisi esnasında AMERICAN ASSOCIATION FOR THE ADVANCEMENT OF SCIENCE'in bir toplantısında takarrür etmiş ve ilk toplantınının 1878 yılında Paris'teki Millet-

lerarası sergisi zamanında yapılması uygun görülmüştü. Bu şekilde bir tesis komitesi teşkil edilmiş ve ilk kongre 1878 yılında Paris'te toplanmıştı. Bu ilk toplantı sırasında İtalya'nın Bolonya Üniversitesinden Profesör J. Capellini evraki müsbite göstermek suretiyle, 1874 tenberi kendi hükümetine müracaat ederek milletlerarası bir jeoloji kongresinin lüzumunu belirttiğini ispat etmiştir. Prof. Capellini'nin daveti üzerine ikinci kongre İtalya'da toplanmıştır. Şimdiye kadar toplanmış olan jeoloji kongrelerinin toplantı tarih ve yerlerini aşağıdaki listede gösteriyoruz. ¹⁾

Kongre No.	Toplandığı Yıl	Toplandığı Şehir	Memleket	Kongre Başkanı
1	1878	Paris	Fransa	E. Herbert
2	1881	Bolonya	İtalya	G. Capellini
3	1885	Berlin	Almanya	E. Beyrich
4	1888	Londra	İngiltere	J. Prestwich
5	1891	Vaşington	A. B. D.	J. S. Newberry
6	1894	Zürich	İsviçre	E. Renevier
7	1897	St. Petersburg	Rusya	A. Karpinsky
8	1900	Paris	Fransa	A. Gaudry
9	1903	Viyana	Avusturya	E. Tierze
10	1906	Meksika Ş.	Meksika	J. G. Aguilera
11	1910	Stokholm	İsveç	G. de Geer
12	1913	Toronto	Kanada	F. D. Adams
13	1922	Brüksel	Belçika	J. Lebacz
14	1926	Madrid	İspanya	C. Rubio

ngre No.	Toplandığı Yıl	Toplandığı Şehir	Memleket	Kongre Başkanı
15	1929	Pretoria	Güney Afrika Birliği	A. W. Rogers
16	1933	Vaşington	A. B. D.	W. Lindgren
17	1937	Moskova ve Leningrat	Rusya	I. M. Goubkin
18	1948	Londra	İngiltere	H. H. Read
19	1952	Cezayir	Cezayir	M. Charles Jacob

Kongre organizasyon komitesinin faaliyeti

Kongre toplanmadan evvel organizasyon komitesi dört sirküler neşredererek kongrenin faaliyeti hakkında izahat vermiş ve kongreden evvel ve sonra yapılacak ekskürziyonların tarih ve yerlerini bildirmişti. Kongreye iştirak etmek arzusunu gösteren bütün jeologlara ve refakatlerindeki kimselere kongre esnasında kalacak yer temin edilmiş, her ekskürziyona iştirak edecek jeologların adedi önceden tesbit edilmişti. Kongreye sunulacak tebliğlerin özetleri kongreden evvel bir kitap halinde bastırılarak kongreye gelen jeologlara dağıtılmıştır.

Ekskürziyonlar

Kongre munasebetiyle her biri on beş gün süren biri kongreden evvel diğeri kongreden sonra iki umumi ekskürziyon ve adedi sekseni geçen Cezayir'in, Tunus'un, Fas'ın ve Fransız Batı Afrikası'nın muhtelif kısımlarının jeolojisini göstermek maksadıyla ekskürziyonlar tertip edilmiştir. Kongrenin en enteresan ve istifadeli olan tarafı bu ekskürziyonlardır.

Kongre

Ondokuzuncu Kongre 8 Eylül Pazarı sabahı Onsekizinci Kongre başkanı Prof. H. H. Read tarafından açıldı, ilk toplantıda Ondokuzuncu Kongre başkanlığına İlim Akademisi azası, kolonyal İlim Akademisi azası ve Sorbon

Üniversitesi fahri profesörü Prof. M. Charles Jacob, kongre genel sekreterliğine de kongrenin hazırlanmasında büyük bir gayret göstermiş olan organizasyon komitesi genel sekreteri Prof. R. L. Lafitte seçildiler. Her memleket delegelerinin başkanı kongrenin ikinci başkanı olarak kabul edildi. On jeologdan mürekkep Türk heyetine İstanbul Teknik Üniversitesi jeoloji profesörü Prof. Malik Sayar'ı seçtik.

Kongreye sunulan tebliğler aşağıda yazılı onbeş bölümden birine girmekte idiler:

- 1 — Ante-Kambriyen'in tali kısımları ve bunların korrelasyonları,
- 2 — Şimali Afrika'nın Paleozoïği ve bunun dünyanın diğerkısımlarındakilerle korrelasyonu,
- 3 — Sahre deformasyonunun mekaniği ve bunun tektonik mefhumu üzerindeki tesiri,
- 4 — Denizaltı topoğrafisi, bugünkü sedimantasyon
- 5 — Prehominien'ler ve fosil insanlar,
- 6 — Filon şeklindeki sahrelerin jenezi (metalifer filonlar hariç),
- 7 — Bugünkü ve geçmişteki çöller,
- 8 — Kurak ve yarı - kurak bölgelerin hidrojeolojisi,
- 9 — Jeofiziğin jeolojiye yaptığı katkıları,

- 10 — Demir yataklarının Jenezi,
- 11 — Kalsiyum fosfat yataklarının menşei.
- 12 — Tatbikî jeolojinin muhtelif meseleleri,
- 13 — Umumî jeolojinin muhtelif meseleleri,
- 14 — Mezosen (Akdeniz ve Orta şark) bölgesinin petrol sahaları,
- 15 — Paleovolkanoloji ve tektonikle münasebeti.

Kongre, yukarıda yazılı onbeş bölümden başka, aşağıda yazılı grup ve servisleri de ihtiva etmekte idi: Kongre için demir sempozyumu ve Gondwana sistemi sempozyumu hazırlanmıştı. Kongre esnasında ise Afrika jeoloji servisi kurumu, Milletlerarası paleontoloji birliği, killerin (arjillerin) etüdü için milletlerarası komite gibi organizasyonların toplantıları yapıldı. Bundan başka bir milletlerarası Sedimantoloji Kurumunun yönetmeliği hazırlanmıştır. 1948 Londra Kongresinde verilmiş olan bir karar üzerine bir «Milletlerarası Jeoloji Birliği» kurulması konusu günlerce süren münakaşalara yol açtı. Neticede konseyin (delegeler meclisi) son toplantısında Prof. H. H. Read'ın aşağıda yazılı teklifinin kabul edilmesi üzerine böyle bir birliğin kurulması, şimdilik tehir edildi: «Her memlekette, o memleketin jeologlarını temsil etmek üzere bir müessese veya komite kurulması; böyle bir müessesenin vazifesi bilhassa ilerde toplanacak kongrelerin organizasyon komitelerinin işlerine yardım etmek ve iki kongre arasında büronun (kongre yönetim kurulu) işlerini takviye etmek olacaktır. Bu mümessil müessese, mevcut bir jeoloji kurumu veya yeni bir kurum veya komite veya bahis konusu memleketin bünyesine göre bir tek şahıstan ibaret olabilir. Kendi memleketlerinde böyle bir teşkilâtın en yakın bir istikbalde, kurulmasının ve mü-

messil müessese yönetim kurulu üyelerinin isimlerinin, büronun genel sekreterine bildirilmesinin temini, konsey üyelerinden rica olunur.»

Kongre esnasında «Kambriyen paleojeografisi ve kambriyen sisteminin altı (base)» ve «mineraloji, petrografi ve jeoşimi» adlı iki yeni bölüm ihdasının XX nci kongrenin organizasyon komitesine tavsiye edilmesi ve «arz kısrınının derin kısımlarının jeolojik etüdü kurumu» adlı yeni bir kurum kurulması için yapılan teklifler kabul edildi.

Aşağıda adları yazılı altı dil kongrenin resmî dili olarak kabul edilmişti: Almanca, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca ve Rusca. Tebliğlerin özetleri bu altı dilden birile yazılmış Fransızca ve İngilizce olanlarından gayrilerine bu iki lisanın birine tercüme edilmiş bir kopya eklenmiş olarak kongre organizasyon komitesine gönderilmiş bulunuyordu. Tebliğlerde bu altı dilden biriyle yapılmakta idi ve konsey toplantılarında söz alan hatiplerin gene bu altı dilden birini kullanmak mecburiyetleri vardı. Ancak konsey toplantılarında İngilizce ve Fransızca dilinden başka bir dil kullananların sözleri daha hatip konuşurken İngilizce ve Fransızcaya tercüme ediliyor ve her koltuğun yanbaşındaki bulunan bir düğme ve kulaklık yardımı ile bu iki dilden birini veya konuşulan dili dinlemek mümkün oluyordu.

8 Eylül sabahı açılış merasimi yapılmasını müteakip o gün öğleden sonra bölümlerin toplantıları başladı. Onbeş bölümden yedi veya sekizi aynı zamanda ayrı ayrı salonlarda toplanmakta idiler. Bu bakımdan ancak bir veya iki bölümde verilen tebliğleri tam olarak takip etmek mümkün idi. İkinci bir şık da muhtelif bölümlerde verilecek tebliğlerden aynı zamana rastlayanlardan bazılarını, daha önceden seçmek suretiyle takip etmekte. Ben da-

ha ziyade jeofiziğin jeolojiye yaptığı katkıları bölümündeki tebliğleri takip edebildim. Bu bölümdeki tebliğler arasında jeofiziğin muhtelif kollarını ilgilendiren konular vardı. Bunlar arasında izostezi, rejonel gravite, Cezayir'in sismisitesi, mikroseisim, jeolojik yaş tayini gibi umumî jeofizik konularından tutunuz da sismik, gravimetrik, manyetometrik, elektrik me-

todlarla yapılan prospeksiyon etüdüne, radyoaktivite logu metoduna ve bu metodlardan birkaçını aynı sahada kullanılarak yapılmış etütlerin korelasyonuna varıncaya kadar çeşitli konular ele alınmış bulunuyordu.

Kongreye sunulmuş olan tebliğler arasında Türkiye'ye ait olanları şunlardır :

- E. N. EGERAN : Relations entre les unites tectonique et les gisements petroliferes de Turquie. (Türkiye'nin petrol yatakları ile tektonik üniteleri arasındaki münasebetler).
- K. ERGİN : Gravity and magnetometer surveys for chromite ore deposits in Turkey. (Türkiye'de kromit cevheri yatakları için gravite ve manyetometre etütleri).
- E. GÖKSU : Über die Geologie und Genese der Bauxit - Vorkommen in der Türkei. (Türkiye boksit zuhurlarının jeolojisi ve Jenezi).
- E. LAHN : Hydrogeologie de l'Anatolic Centrale. (Turquie), (Orta Anadolu'nun hidrojeolojisi).
- E. LAHN : Relations entre volcanisme tertiaire- quaternaire et tectonique en Anatolie (Turquie) (Anadolu'da Tersiyer-katerner volkanizmi ile tektonik arasındaki münasebetler).
- J. MERCIER : Hydrogeologie de la Haute Mesopotamie occidentale. (Batı yukarı mezopotamyanın hidrojeolojisi).
- J. MERCIER : Contribution à la connaissance des gisements petroliferes du Moyen-Orient (Ortaşark petrol yatakları hakkında yeni müşahedeler).
- T. Ş. ÖNAY : La geologie des formations aluminiferes metamorphiques et les gisements d'energi de la Turquie. (Metamorfik alüminifer formasyonların jeolojisi ve Türkiye zımpara yatakları).
- N. Pınar ve E. Lahn : La position tectonique de l'Anatolie dans le systeme orogenique mediterranean. (Anadolu tektoniğinin Akdeniz orojenik sistemindeki yeri).
- A. TEN DAM : Relations du Cretace et du Tertiaire dans la Tethys. (Tethys'te Kretase ile Tersiyer arasındaki münasebetleri).
- İ. YALÇINLAR : (Türkiye'nin tektoniği ve Türkiye'de bulunan vertebral fosiller hakkında iki tebliğ verdiğini Dr. Yalçınlar'dan şifahi olarak öğrendim).

Hülâsa :

Kongre fevkalâde iyi hazırlanmıştı ve çok iyi idare edildi. Fransız hükümeti de gereken bütün fedakârlığı yapmış bulunuyordu. Memleketimizi kongrede on jeolog temsil etmekte idi. Bu on jeolog arasında yukarda adları yazılı olanlar ile eskiden M. T. A. Enstitüsünde çalışmış olan J. Mercier, memleketimizin jeolojisi ile ilgili muhtelif konularda tebliğlerde bulundular.

Yirminci milletlerarası jeoloji kongresi 1956 yılında Meksika'da yapılacaktır. Meksika hükümeti ikinci defa olarak böyle bir kongrenin kendi memleketinde yapılmasını deruhte etmiş bulunmaktadır. 1960 ve 1964 te yapılacak kongrelerden birinin, jeolojisi çok enteresan olan memleketimizde toplanmasını temenni eder ve bu iş için şimdiden hazırlıklara başlamamız icap edeceğini burada belirtmek isterim.